

Kitap Tanıtımı

Editör: Ömer Bozkurt,

Bilim Tarihi ve Felsefesi (Tarih ve Problemler),
Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları, Mardin 2016, 476 sayfa.

Bilim Tarihi ve Felsefesi kitabı Mardin Artuklu Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nin "Artuklu Akademi Günleri" adı altında oluşturduğu etkinlikler dizisinin ilki olarak 27-29 Kasım 2015 tarihlerinde Mardin'de düzenlediği "Bilim Tarihi ve Felsefesi" sempozyumunun kitaba dönüşmüş halidir. Bu kitap, Türkiye'nin önemli üniversitelerinden akademisyenlerin sunumlarının, birer kitap bölümü kıvamındaki hallerinden müteşekkildir. Eserde felsefe, bilim tarihi, ilahiyat, güzel sanatlar ve modern bilim alanlarının en önemli konularını irdeleyen, ilim dünyasına farklı bakış ve öneriler getirerek bilim tarihi ve felsefesi sahasında geçmişe yönelik tespitler yapmakla birlikte şimdi ve geleceğe yönelik yeni perspektifler ortaya koymaya çalışan bölümler yer almaktadır. "İslam Bilim Tarihi ve Felsefesi"nin birçok önemli sorununun tartışıldığı, bilim felsefesinin yeni soru alanlarının ele alındığı, bilim tarihine yönelik yeni araştırma sahalarının teşvik edildiği; bilgi, bilim, din, inanç, felsefe ilişkileri ile bütün bunların tarihinin dile getirildiği bu eser, bilimin ilişkiler kurma yönü göz önüne alındığında, alanındaki önemli açıkları kapatacak nitelikte olma iddiasındadır ve bunu büyük oranda başarabilecek özellikte görünmektedir.

Elimizdeki bu kitap üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm "Tarihsel Süreç: İslam, Bilim ve Felsefe" başlığını taşımakta olup bilim tarihi ve felsefesi bağlamında İslam düşünce tarihini ele alan yazıları barındırmaktadır. Bu bölüm altında Ahmet Ağırakça, "İslam Medeniyetinde İlimler Tarihine Genel Bir Bakış" adlı bölümünde İslam bilim tarihine bir giriş yapmakta ve Müslüman düşünürlerin hangi alanlarda öne çıktığına dikkat çekmektedir. Ağırakça ayrıca bundan sonraki dönemde, gelecek için yeni bazı önerilerde de bulunmaktadır. Bu yazıdan sonra İslam dünyasında karşımıza çıkan düşünce ve çeviri okullarını ele alan yazılar gelmektedir. Bu

bağlamda Musa Kazım Arıcan'ın "İslam Düşünce Tarihindeki Yeri Açısından Antakya Felsefe Okulu", Kazım Sarıkavak'ın "İslâm Düşünce Tarihinde Urfa ve Harran Okulu" ve M. Nesim Doru'nun "Grek, Pers ve İslam Etkileri Işığında Nusaybin Okulu" başlıklı bölümleri sırayla yer almaktadır. Bu bölümlerde ilgili okulların yapıları, bu okulların önde gelen düşünürleri ve mütercimlerine dikkat çekilmekte, bilim tarihi ve felsefesi bakımından önemleri ile okullaşma süreçleri ve bunun önemine dair tespit ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Birinci ana bölüm içerisinde bilim ve felsefe okullarından sonra Melek Dosay Gökdoğan'ın "Osmanlı'nın Matematik Ufku" konusuyla Osmanlı dönemine bir geçiş sağlanmış olmakta, sonrasında Nazan Karakaş-Özür'ün "Osmanlı Coğrafya Tarihi Literatürüne Eleştirel Bir Bakış" isimli bölümüyle spesifik bir alana yönelik geniş bir literatür değerlendirmesi yer almaktadır. Bu bölümle bağlantılı olarak ülkemizde tarihi coğrafyanın az sayıdaki araştırmacılarından biri olan Osman Gümüşçü'nün "Türkiye'de Tarihi Coğrafya Çalışmalarının Dünü, Bugünü ve Yarını" başlıklı çalışması bulunmaktadır. Özellikle bu son iki bölüm bilimin coğrafya ayağına yönelik özellikle Türkiye'de fazla yaygın olmayan bir boyutuna dikkatleri çekmekte ve yeni bakış açıları sunmaktadır.

Kitabın ikinci ana bölümü "Tartışmalar: Din Bilim Felsefe ve İslam" başlığını taşımaktadır. Burada İslam bilim geleneğindeki tartışmalar ile din, bilim ve felsefenin İslam bağlamındaki sorunları tartışılmaktadır. Bu çerçevede Alparslan Açıkgenç, "Tarihsel Epistemolojisi Açısından İslam Bilim Geleneği"ni incelemekte ve bu konuda kendi yaklaşımlarını önümüze sunmaktadır. Mevlüt Uyanık ise son iki yüzyılın önemli bir tartışma konusu olan "Çağdaş İslam Düşüncesi Bağlamında Varoluşsal Arayışlar Olarak "Bilginin İslamlaştırılması" ve "İslami Bilim" Projeleri"ni ele almakta ve bu konudaki tarihsel ve fikirselle problematikleri incelemektedir. Daha küllî bir nitelik arz eden bu konulardan sonra daha özel tartışma alanlarına geçiş yapılan kitapta, kitap editörü Ömer Bozkurt'un "Türkiye'de İslam Felsefesi Yapmanın İmkânı: Bilim, Felsefe ve Akademia Bağlamında Bir Tartışma" konulu tebliği bulunmaktadır. Burada ülkemizde İslam felsefesi alanındaki eksiklikler, başarı ve başarısızlıklar, İslam felsefesi ve İslam felsefesi tarihi şeklindeki iki kavramsallaştırma üzerinden ele alınmaktadır. Tartışma konularının bu haliyle güncelle kaydığı bu kerte Emre Dorman'ın "Din Bilim İlişkisi: Hangi Din? Hangi Bilim?" başlıklı yazısı, din bilim ilişkisinin yeni yorumlarla ele alındığı önemli bir bölüm olarak kendisini göstermektedir. Benzer çizgide, geçmişten günümüze tartışma konusu olan

Kur'an ve bilim konusu Ahmet Akbaş'ın "Kur'an ve Bilim: Kur'an'ın Söylemleri Açısından Kur'an-Bilim İlişkisi" başlıklı bölümüyle önümüze serilmiştir. Yunus Cengiz'in "Atomculuktan Ahlâk Felsefesine: Kelâmcıların Bilimsel Bir Teoriyi Kullanma Biçimleri" adlı bölümü ise din bilim ilişkisinin spesifik bir konu üzerinden nasıl bir izah bulduğuna dair kayda değer bir çalışma olarak görülmektedir. Caner Taslaman ise "Evrim Teorisi: Felsefi ve Teolojik Bir Değerlendirme" başlıklı bölümüyle evrimin özellikle dini açıdan nasıl değerlendirileceği, felsefi-dini bağlamda yerinin ve kabulünün veya reddinin nasıl olacağına dair derinlikli ve kapsamlı tartışmasını içermektedir.

Üçüncü ana bölüm ise "Rönesans'tan Günümüze Bilim, Felsefe ve Yeni Sorunlar" adını taşımaktadır. Bu bölümde Rönesans'tan günümüze bilim ve felsefe; matematik, gramer, mitoloji, hermeneotik ve resim gibi alanlarla ilişkileri bağlamında özellikle Batı dünyasındaki özneler çerçevesinde irdelenmiş, devamında bilim tarihi ve felsefesiyle ilgili yeni problemler tartışılmıştır. Bu bölümde ilk olarak Hüseyin Gazi Topdemir'in "Bilim Tarihi Araştırmalarının Felsefi ve Sosyolojik Yansımaları" konulu bilim tarihi araştırmalarının farklı alanlara yansımalarını ele alan çalışması bulunmaktadır. Ahmet Erhan Şekerci'nin "Aydınlanma ve Bilim: Bilimsel Zihnin Yeniden İnşası ve Dönüşümü" başlıklı bölümünde aydınlanmanın bilim zihniyeti ve aydınlanmayla birlikte bilime yönelik bakıştaki değişiklikler irdelenmiştir. Şafak Ural ise "Newton Fiziği ve Matematik" başlıklı bölümünde fizik ve matematik ilişkilerini Newton üzerinden incelerken; Hatice Bengisu "Rönesans'tan Modern Döneme Matematiğin Resim Sanatında Temellendirilmesi" adlı çalışmasıyla matematik-resim ilişkisi ve matematiğin resim sanatında nasıl temellendirildiğine dair örnek tablolarla sunulmuş açıklamaları bulunmaktadır. Mitolojinin bilim olup olmadığını tartışan Sema Önal bu konuyu "Mitoloji İlk Bilim Midir?" sorusu etrafında sorgulamıştır. Metin Becermen ise hermeneutik ve bilim ilişkisini "Bilim ve Hermeneutik" başlığı altında incelemiştir. Muharrem Hafız bir adım daha ileri giderek "Wittgenstein'in Gramer Estetiğinden Hareketle Bir Bilim Eleştirisi" başlıklı bölümle gramer-bilim-estetik ilişkilerini Wittgenstein üzerinden yaparak bilim eleştirisi girişiminde bulunmuştur. A. Kadir Çüçen "İnsan, Bilim, Teknoloji ve Varoluş" başlıklı yazısıyla bilim ve ürünleri karşısında insan ve varoluşunu tartışırken; Ali Osman Gündoğan hayatın doğrudan içerisinden bir konuya yönelerek "Bilim Hayatı Anlar mı?" sorusu çerçevesinde hayat-bilim ilişkisini irdelemeye girişmiştir.

Büsbütün hayatımıza giren bir konuyu da Hakan Poyraz “Bilim İnsanı Olarak Akademisyen ve Etik Değerler” başlıklı yazısıyla tartışmaktadır.

Dolayısıyla *Bilim Tarihi ve Felsefesi* kitabına bu içeriklerle baktığımızda, bu eserde tarihten günümüze, teoriden pratiğe, tümelden tikele birçok bilimsel konu ve bakış açısının irdelendiğini görmekteyiz. Kitapta evrensel sorunlardan özel sorunlara kadar bilim tarihi ve felsefesinin konularına dikkat çekilmektedir. Bir yönden bu kitap bazı bölümleriyle yaygın okuyuculara kadar inebilecek bir içeriğe de sahip olmaktadır. İçerik açısından zengin ve çeşitlilik arz eden bu eser şekil açısından da dikkat çekmektedir. Eserin baskısı, renkli içeriği ve tasarımı, estetik ve kalite bakımından vurgulanmaya değerdir. Böyle bir çalışmanın bilim dünyasına arz edilmesinde emeği geçen herkese teşekkür etmek gerekir.

Yrd. Doç. Dr. Birgül Bozkurt
Mardin Artuklu Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi
Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü